

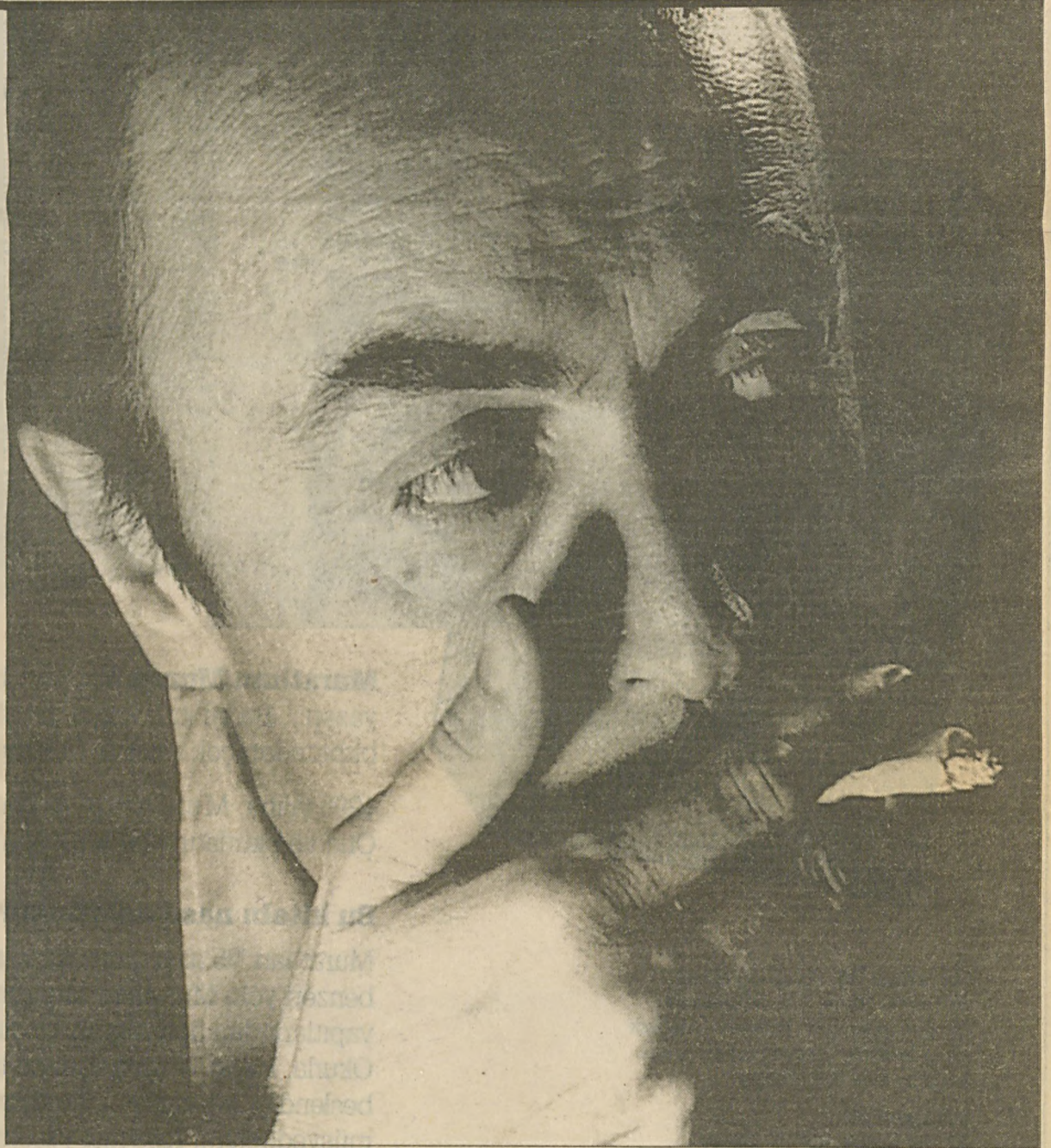
- Ernesto Che Guevara'nın motosikletle Latin Amerika gezisi 3. sayfada
- Çevre-Kent sorunları bağlamında HABITAT kitapları 10. sayfada
- Şiir Atlası'nda bu hafta Heiner Müller'in şiirleri yer alıyor 18. sayfada
- Numelek Demir, Le Clezio'nun romanını değerlendirdi 23. sayfada.

KİTAP

Ölümünün 10. yılı

Edip Cansever

8 Ağustos 1928'de İstanbul'da doğan Edip Cansever ellisekiz yıllık yaşamı içinde şiirin tüm yükünü üstlenmiş, şiir yazmayı yaşam biçimi olarak seçmiş, şiirle yemiş içmiş ve Türk yazınının önemli yapı taşlarından biri olmuştur. Yaşadığı süre içinde gerek yaşam biçimiyle, gerek her kitabındaki yenilikçi görüntüsüyle olumsuz eleştiriler almış olsa da; hiçbir bakış, hiçbir anlayış onun şiirlerini yok sayamamıştır. Şiirin şiirle güneşlenip, onunla ıslanmış ustamızın tüm kitapları yeniden okunduğunda her seferinde farklı tadlara ulaşılacaktır. 28 Mayıs 1986'da yitirdiğimiz şairimizin son şiirleri yine Adam Yayınları tarafından 1987 yılında "Gün Doğuyor Avcumda" adlı kitapta toplanmıştır. İlk gününden son gününe kadar şiirden binlerce gül fidesi yetiştirmiş, "Elden ele karanfil" kokusunu dağıtmış, ve ölünce de şiirlerini okutan Edip Cansever'in anısına saygıyla...

ARIFE KALENDER ÖNEL

*"Ve odur ki büyüklük
Şiir insanın içinden dopdolu bir hayat gibi geçerse
O zaman ölünce de şiirler yazar insan
Ölünce de yazdıklarını okutur elbet"*

Şiirin ölüm ve zaman tanımayan sesinin geleceğe varışını böyle anlatıyor "Gül Kokuyorsun" adlı şiirinde Edip Cansever. Şairin: elden ele dolaşan "Yerçekimli Karanfil" ini, "Umutsuzlar Parkı"nda gezdirdiği sıkıntısını, yollarda rastladığımız Ruhi Bey'ini, "Yakup"unu ve "eve dönüşlerimizde üstüne acılarımızı-özlem ve sevinçlerimizi koyduğumuz "Masa"sını yıllar öncesinden tanyordum. Adam Yayınları'nın iki cilt halinde özenle hazırladığı Toplu Şiirleri'ni yeniden okuduğumda; ellisekiz yılının içine sığmayacak kadar çok imge ve dizeleriyle karşılaştım!..

"Dokunsam okşasam eski eski şeyleri
Arduvazdan bir damı, revaklı ahşap evleri
Sabahsa, bir uzun boyunlu haziransa kent
Kent bir uzun boyunlu haziransa
Aşklar da kayıpdaysa ne yer ne içer şimdi.."
Yaşadığı günlerde her şeyi didik didik sorgulayan Cansever, kayıp aşkların ne yiyip ne içtiğini de dü-

şünmeden edemez. Şaşırtıcı şiir adlarıyla şiire başlayıp ilk dizeden itibaren, sıradan söylemleriymiş gibi şiir ağının içine çeker kişiyi. Sayfalar dolusu, bölüntüsüz -uzun dizelerle süren şiirlerinin büyüğü; renkler, kokular, görüntü ve ilginç kimliklerle nehir gibi sürükleyip götürür.

İlk şiirlerinden itibaren "bakma" eyleminin şiirde önemli yer edindiğine tanık oluyoruz. Nesnelere, nesnelere kokusu, duruşu, biçimi insana dair söyleyeceklerine dekor hazırlıyor. R. Tomris Uyar, Edip Cansever, doğanın içinde insanı birim olarak almak eğiliminde, eşyaya can katsa bile insanı eşyalaştırmaya yanaşmıyor pek. Eşya, doğanın içinde ve insanın karşısındaki yerini alırken birtakım özellikler yükleniyor... diyor 1966'da Papirüs dergisinde yazdığı yazısında.

"Belki de bir bilinci yoğunlaştırıyorum böylece
Doğarak acılarıma her an yeniden
Ve kendini kanatan bir bıçak gibi işte."
Şairin kendini bir bıçak gibi kanatışı çocukluk yıllarından başlar. Özgeçmişinden söz ederken; İkinci Dünya Savaşı yıllarında Fatih'te oturdukları günlerde kapıcıları İsmail Efendi'yi anlatır. Kapıcılığın yanı sıra dondurmacılık da yapan İsmail Efendi'dir -Beyaz-ı Cansever'e öğreten. "Arabası bembeyazdı. Kırmızılar, morlar bile bembeyazdı." der. Dondurma arabasının görüntüsü ve dondurmacının birey olarak sıklıkları, istekleri şairin ta o günlerde ilgisini çekmeye

başlamıştır. Fatih'teki Millet Kütüphanesi'ne giderek sanat dergileri alır, notlar çıkartır. İstanbul Erkek Lisesi'ne gittiği yıllarda da Yunan, Latin ve Rus klasiklerine merak sarar. Marquez, Sait Faik, Çehov ve Dostoyevski onun başucu yazarlarıdır.

1947'de "Ne yazık ki bugün bile yakamı bırakmayan bir kitap" dediği "İkinci Üstü"nü yayımlatır. "Edebiyat Dünyası" dergisinin kendisi için dönüm noktası olduğunu söyleyen şair; Asmalımescit'teki Elit kahvesine çekinerek gidişinden, Sait Faik, Oktay Akbal ve Salâh Bırsel'le sohbetlerinden söz eder. Özellikle Salâh Bırsel'le şiirle başlayan dostluk onun için önemlidir. "Masa da Masaymış ha" şiirinin yayımlanmasından sonra bu şiirden bıktığını Ahmet Muhip Dıranas'a anlatırken, Dıranas da ona "Ben de Fahriye Abla'dan baktım, ne yapalım, her şairin bıraktığı bir şiiri vardır" der. Bu yıllar şairin "Yeditepe" yıllarıdır. (Bak kay. 2)

"Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi

Bir ağaç işliyor tıkr tıkr yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadarcık kalıyor."
1957'ye kadar yazdıklarını "Yerçekimli Karanfil" adlı kitabında toplayan Edip Cansever II. Yeniyle ilgili şöyle diyor: "Şiiri bir akım olarak görmek, birlik-

Devamı 4. sayfada.

Edip Cansever

te çıkış alışkanlığı sanmak kolaylığından vazgeçemeyenler, bu şairleri adlandırmakta gecikmiyorlar: II. Yeni..." (K.: 2)

Mustafa Öneş Cansever'in şiirlerini üç bölüme ayırır. Birinci bölümde yer yer halk şiiri söyleyişine yaklaştığını, "Garip" şiirinin etkisinde, üstten, alaycı, bilimsel temelden yoksun şiirler yazdığını, bir yandan da 2. Yeni'nin ilk başarılı örneklerini oluşturduğunu yazar. II. Bölüm, şairin 2. Yeni dönemi. Bu dönemde soyutlamalar, toplum eleştirileri ve insan görüntüleri sıkça göze çarpar. Son şiirlerinde de: "Kendisi üzerine oluşturduğu bir yaşam tragedyasının yılları içeren bölümleri" gibi olduğunu belirtir. (K.: 3)

"Tragedyalar" Edip Cansever'in en ilginç çalışmalarından biri olduğu kadar, üzerinde en çok konuşulan ve eleştirilen ürünlerinden biri olmuştur. Rauf Mutluay "Yeni Ufuklar" dergisinde bu kitap hakkındaki görüşünü belirtirken: Şairin en çok bağlaçları, ulaçları kullandığını, fiillerden kaçındığını, isim fiil sözcüklerden yararlandığını, bunun nedeninin ise; özne karışıklığı, zaman belirsizliğinin olduğunu yazar. "Ozanlığına hayran oluyorum, şiirine değil" der. (K.: 4)

Alışılmamış bir kitap

Tragedyalar alışılmış bir kitap değil. Koro, Episode, Korobaşı, Lusin, Stepan, Vartuhi, Armenak, Diran'larla şiir tiyatrosu. Sahnede yerini alan her kimlik zaman zaman içinden, arada başkasıyla ikili-üçlü, bazen de hepsi bir ağızdan konuşuyorlar. Her birinin ayrı ayrı acıları, isyanları, sinmiş ve sindirilmişlikleri var. Lusin'in: "Düşündüm de Stepan. Düşündüm de daha önce de/Diyorum bir Geneleve gitmeli..." tarzındaki çıkış arayışına Stepan:

"Bak Lusin, şa da var ki, genelevse gideceğin yer senin

Zaten bir genelevde yaşıyor gibisin
Her türlü çirkinliğin içinde
Her türlü düşmanlığın, her türlü beçilliğin

İçinde anlaşılıyorsun vuruşaraktan
Ve kırılardan durmadan
Öyleyse bir kurtuluş bu mu? Bana kalırsa

Ölümünü içinde taşıyan bir isyan." yanıtını verir.

Arada hep bir ağızdan "Ve umutlar sonsuzdur. Çünkü en büyük yaşlar/ En büyük ölümlerden sonra tutulur" diyen bu insanlar, Cansever'in dizelelerinde "Ve kirli/ Ve büyük bir sirk çadırı gibi, uçsuz bucaksız/ Bu tuhaf akşamları kim çizdi/ Biz içkiler içerken..." sorusunu sorarlar. Toplumun bu sıradan insanları yaşarlar ama yaşadıkları yaşamla bağdaşamaz bazen."

Şiirlerindeki görüntülerin "bir yokluğa açılış gibi göründüklerinin varoluşlarının sıkıntısını çektiklerinin" bir söyleşide belirtilmesi üzerine şair: "Öncelikle varoluşçuluğa yakın değilim, benim dünya görüşüme ters düşer. Yalnız birey ve toplum karşısında aldığım tavır, bazı noktalarda varoluşçulukla yanyana getirir gibi olmuştur beni. Ben toplumun ya da bireyin, yaşadığı koşullar içinde saptanmasını ve sergilenmesini yapmaya çalıştım. Elbette varoluşun bir sancısı var. Sözcüğümü umutsuz değilim ama umutsuzluk gerçeğini de görmezlikten gelemeziz." der. (K.: 5)

Yer yer diyaloglar halinde roman-tiyatro-şiir tadında süren bu kitaptan sonra 1966'da yayımlanan "Çağrılmayan Yakup" karşımıza çıkar. Yakup'u yaşamında çok fazla kişi çağırılmamıştır. Varlığı farkedilecek kadar önemli biri değildir o. Önce bir yerlere gider, birilerinin yanında durur, kurbağalara gel-

ir, bağırıldığı yerde "Tanrının ayak izleri"ni görür. "Sonra pek kimse bilmez sanırım, günlük yaşamın tanımadığımız yerleri vardır" der. İşte o günlük yaşamın tanınmayan yerlerinden "Yakup" u Edip Cansever çıkarır."

"Her yenilik akımdan kazançla çıkıyor Cansever. Onun en yararlı yanlarını alarak şiirine uyguluyor. Bununla sanatına yeni alışılmadık olanaklar sağlıyor. Böylece şiirini aralıksız tazeliyor, geliştiriyor." diyor yazısında Asım Bezirci şair için. (K.: 6)

"Çağrılmayan Yakup" alışılmamış söylem biçimleri, işlenmemiş konular ve alabildiğine yoğun içeriklerle yüklü. Hazır şiir tüketiciliği için yazılmamıştır. Bu kitapla ilgili olarak şair: "Çağrılmayan Yakup- baştan sona yabancılaşma olgusunun öne çıktığı bir kitap oldu. "Kendiliğindenlik" in sınırlarını aşmadan doğal saf bir biçimde. Yakup toplum tarafından itilmiş, horlanmış, uzaklaştırılmış bir insanı sergiliyor sanırım. "Cadı Ağacı"ndaki otobüs sürücüsü de Yakup gibidir. "Dökümcü Niko ve arkadaşları" da. "Pesüs" şiiri ise doğaya yabancılaşmanın öyküsüdür, diyebilirim. Bu şiirin ilk bölümüne dikkat edilirse, düzlükle savaşıma ve yenilen, ama son dizelerde gene de yenilmeyen, savaşıma hazır bir insan buluruz." der. (K.: 5)

"Ben
Geri çekiliyorum biraz
Güçlenip saldırmak için düzlüğe yenedim

Ama hiç bilmiyordum ki, neresinden vurulurdu bu düzlük."

"İnsan yaşadığı yere benzer/ O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer" diyen Cansever'in Yakup'u bugün de yerini ve düzlüğünü değiştirememiş insan kimliğiyle sokaklarda geziniyor. Yazgısını değiştirmeyi bilemeyen insanın çıkışı olmayan yekinişlerinin geleceği yer, yalnızlığında korkularla büyüttüğü inanışlar, söylenceler ve sığınışlardır. Kendi yürügesinin içinde dönüp duran, o yürügeyi denese de değiştiremeyen Yakup'lar bugün daha da artmaktadır.

("Baylar! müdürsüz, zamansız ve bahçesiz böyle nereye?

Ben hiç de insan gibi kalkmıyorum sabahları, haberiniz olsun

Ve şu benzin kokusu yok mu, fena halde dokunuyor bana

Hem incecikler insin, öyle değil mi
Benim aklımda posta kartları dizili bir dükkân

Ve pullar dizili
Ve gazozlar, çikolatalar

Bir dükkân duruyor, öyle değil mi
Ben belki de bir gün sevineceğim, haberiniz olsun.)

"Kuru gözler kuru şeyleri hiç görmezler/ Ve düş içinde yaşayanlar düş içindekileri" diyen Edip Cansever sergilediği her türlü acılara karşın yine de sevinecek insanın haberini iletmeye çalışır.

Uzun dizeleriyle ilgili olarak Cemal Süreya'ya şöyle yanıt verir: Bugün düşünce ve yaşam içiçe, her zamankinden çok sokulmuştur şiire. Belki duygusalığın kişiselliğini çözerek, onu evrenselliğe taşıyan itici gücün düşünce olduğu kanıtlanmıştır da ondan. Kaldı ki çok yeni sorunlarla karşı karşıyadır insanlık. Dünyada bir olayın ülkemize de yansımaması, az ya da çok yaşantı olmaması hemen hemen olanaksızdır. Genç şairler uzun şiirler yazmasın! Bana kalırsa sayfalar dolusu değil, kitaplar dolusu yazılmalı bugünün şiiri... Uzun şiir yazarlar, kısa şiirlerdeki 'büyülü anı' da, uzun şiirlerdeki 'büyülü anı' da bilirler." der. (K.:2) Yine bir açıklamada da: "Uzun bir şiire başlamışsam rahatımdır oldukça. Çünkü her gün yapacak bir işim var demektir, ki sürekli çalışırım. On çalışmalarım kalabalıklara karışmak, yolculuklara çıkmak, yıllardır bitiremediğim İstanbul'u adım adım dolaşmaktır. Bir de denizsiz yapamam. Yaşamım bir kıyının yaşamı gibidir." diye anlatır. (K.: 2)

Memet Fuat: "Soluklu uzun şiire eğilim duydum. Geleneksel şiirin değişmez kuralı olarak görülen -yoğunlaştırma-ya, şiiri yakalamak için sözü sıkırtmaya yakınlık duymadı. Dize yapısına önem vermedi. Gereksiz görünen

bir sürü çizgi içinden en güzel deseni çıkartıveren bir ressam gibi yöneldi şiirsel güzelliklere." derken (K.: 7), Doğan Hızlan da: "Cansever'in şiir kavramının belirgin bir niteliği, onda düzyazı ile şiirin bir odakta bir bileşkeye ulaşmasıdır." diye yazar. (K.P 2)

Fener Bekçisi Salih'le, Kontrbas Öğretmeni Rıza'yla, Oltacı Eyüp'le ve Hizmetçi Firdevs'le yolculuğumuz sürerken: Karnı kahırların, sıkıntılarının, umut ve umutsuzlukların sesiyle dolu -ağız kapalı- kent insanı, pencerelerden bakıldığında bugün de yollarda aynı görüntülerle karşımızda durur.

Yalnızlığı aşmak

Şiirlerinde: Alkol, sıkıntı, yalnızlık, ölüm, meyhane, oda, otel, deniz, göz sözcüklerini sıkça kullanan şair toplumdaki çarpık cinselliği, acımasızlığı, çirkinlik ve açlıkları da fotoğraflattır çoğunlukla. Ramis Dara "Sıkıntı Avcısı" Ozan Edip Cansever'in "Kırlı Ağustos"la doğaya ve dünyaya yöneldiğini yazar. (K.: 9) Kalabalıklarda bile peşini bırakmayan yalnızlığı sık sık onu yaşadığı günlerde eleştirilmeye götürmüştür. Şiirlerinin insanları umutsuzluğa, tekil insan konularına, inançlara götürdüğünü, direnen başkaldıran insanların toplumsal görüntülerine yer verilmediği yazılıp, söylenmiştir. Oysa o durmadan tanımlardan, yargılardan özellikle kaçındığını, saptayıp sergilemeyi yeğ tuttuğunu, insanın ise yalnız ama bu yalnızlığı sürekli aşmak isteyen bir yaratık olduğunu söyler "Bugüne dek bunaltının, umutsuzluğun şiirlerini yazmakla suçlanmadım değil. Bir yanıla doğru, bir yanıla yanlış yargıladı bunlar. Evet, yapay bir umudun telkincisi olmak istemedim, ama insanın tözünde var olan umudu da yontmaktan, bilemekten geri kalmadım hiçbir zaman." der.

"Her yalnızlık bir ihtilaldir" diyen Edip Cansever "Kırlı Ağustos" da yer yer kısa şiirleri seçer. "Kalbim, serseriliğim benim" deyişinde de "Biraz yaşlılıktır" dediği öğle sonları imgesinde de hüznün, kendine yönelttiği eleştirel tutum sezilmektedir. 1970 yılında yayımladığı bu kitapta: Bu süreye kadar sergilediği tekil insan kimliklerinin siyasal ortam içindeki kıpırtıları başlar.

"Çünkü onlar ki yalnız kendilerinde gömülü

Yüzlerinde dağa çıkmışların yüzleri var."

dizeleri gibi ya da: "Çünkü mızrak çürür er geç, kan rengini yitirir/ Kaleler yıkılır bir bir bayraklar solar/ Vuruşmak eskir/ Ama aşk/ O durur, aşk her geminin su kesimidir." tarzındaki dizelerinde de dönemin; ölümle, aşkla, isyanla ilgili izleri yansıtmaktadır.

"Eskişehirli bir tüccar vardı. Var mıydı

Duygular, zamanlar da bir çeşit insan mıydı yoksa

Kuş sürülerinden bir duvar
Hangi kuşu çeksem ölüyor avuçlarımda..."

Ölümün gölgesi

Sık sık kuşların vurulduğu bugünlerde de yüksek söylemleri şiirleri seçmez Edip Cansever. "Yok düş kuracak vakit bile" diyerek anlattığı 1970'li yıllarda "Bir iki ölmeye bir iki yaşamayla ancak kurtulunur." Kentlerin sürekli üzerinde dir ölümün gölgesi için. "Kesit", "Eski bir takvim için şiirler". "Gökânım" şiirlerinde her sabah bir acı, her akşam bir acı vardır. "Kan, her şeyin aslı kan" dır gündüzlerde biriken.

Mehmet Doğan: "Şairin bundan sonraki şiirlerinin ilerleyişinin bu çizgide olacağını sezdiğini" "Cansever'in Dünyası" başlıklı yazısında belirtmiştir. Bunun yalnızca gözlem olmadığını, aynı zamanda eleştirel tutumun ilk müjdecisi olan "Kül" şiirini örnek alarak "Budur şairin o külden dünyaya

lardan ya "Limonluğu yakarak" ya da "yıllar sonra kadının ölüsü bir bulantı gibi içinden kaldırıldığı zaman" kurtulur, kurtulmaya çalışır.

"Ve/ İnsansız anı yoktur. Var mıdır?" diye sorarken "Bezik Oynayan Kadınlar" (1982), "Manastırlı Hilmi Bey'e Mektuplar" la karışımıza çıkar. "Yaşlı bir kelebek gibi yılların içinde eskiyerek, dokunduğu yerde kalırken" bu şiirlerinde Edip Cansever kurumların insan özünü, aşkı, sevgiyi yok ettiğini, bireyler arası iletişimi kopukluğunu, suskunluklara çoğalan yalnızlığı duyurmaya çalışır. Cemile, Cemal ve Ester'le konuşmalarda, her birinin "buldum" dediği mutlulukların mutsuzluğa dönüştüğü yerde yalnızca özlüm kalır.

"Ah, aşkların çocuk bahçesi
Neden ömrün çok kısa
Neden buruk bir özlümdür anılar
Ve özlüm olarak kalacaktır da..."

Düş kırıklıkları

"Eski gövdesini" bırakarak aynanın önünde durur, gözlerinden uçar Seniha. Bluzunun bir iki kırışığını düzeltir, omuzları açık giysiler giyer. "Bir düşün öncesi gibi/ Uzun bir deniz yolculuğu sonrası/ Bir yerden bir yere taşınma/ Yitirilmiş duygulara bir göz atma yaklaşımı belki." Kendisini çağırıpmadığı halde karşısına çıkan yine kendisidir. Benliğindeki yitilmişler için de! "Kimse kimsenin olmasın" der. Çünkü sahiplenme, eşyalaştırma konumunda aşk da coşku da yitilecektir. Cemal'in iç konuşmalarında da: "Bağırıyorum bağırıyorum/ Beyaz çimenler, beyaz çimenler! Yok oluyor düşün/ Yok oluyor sanrı" dizeleleriyle; yol boyunca insanların "uzak yakınlığını", sevgisizliği okşayıp geçer. Annenin, teyzenin, sevilen kadının, ikinci üçüncü erkeğin görüntüleri, düşleri, düş kırıklıkları sergilenir.

"Kurtuluş'ta kar yağıyor -ne zaman yağsa-

Şöyle bir koltuğa çökerdim eskiden
Bacak bacak üstüne atardım
Hemen bir sigara yakmak gelirdi içimden
(Oysa şimdi yataktan yere değen bacaklarımın buruşuk
bir etekliğe sarınıp da tozlu bir halıyla basması
biçimindedir her günkü oturmam kalkmam

Ve içime doğru yürüyen bir ağır duyarım ne zaman kırmızı
bir elmayı soysam....)

Her yazarın yaşadığı kimliklerde biraz da kendisinin olduğunu gösteren,

"Ester'in söyledikleridir/ İnsanların içinden/ Kendim olup taşayım..." dizeleleri.

1984'te yayımladığı "Ilkyaz Şikâyetleri" uzun şiirler halinde sürer. Bu şiirlerde tire işaretlerine, sorulara, yanıtlara, parantez arası anlatımlara sık rastlanır. Bir söyleşide Sennur Sezer'e şöyle açıklar nedenini: "1- Durumun nesnel karşılığını güçlendirmek, 2- Anlamı genişletip zenginleştirmek, 3- Dize sayısını en aza indirmek, 4- Şiirin içeriğini uygun bir tempo ve deyiş elde etmek için." (K.: 5)

"Yanaştı rıhtıma bu sabah
Grei dönmemi kuşatan sürekli
-Bu sabah bu sabah-
İlyazgillerden bir gemi
Bordasında denize değdikçe ürperen
Asyagillerden çekik gözlü bir şeydi bunlar

Ne umduğum ne bulduğum bir şeydi bunlar

Olsa olsa -ne olabilir?-

Düşgillerden bir geçit töreni."

Ilkyaz Şikâyetleri'nin ardından "İki Düş Arasında Beklenti"nin şiirleri yayımlanır. "Ölüm/ Sen en güzelsin bu saatlerde" dediği yerde Aralık bir kapıdan soğuk gelmektedir şairin tam kalbinin üzerine. "Herkesin bir adresi olmalı" derken kendi adresinin de akşamla öğle arası, uğramadan yapamadığı deniz kıyısı olduğunu söyler. Dostlarına yazdığı birçok şiirinin yanı sıra, şair dostu Turgut Uyar da yaşamında olduğu kadar dizelelerinde de önemli yer tutmaktadır. "Nereye/ Turgut'a sormalı, iyi bilir o. Elinde limonlu votka.", "İşte/ Turgut'a gidiyorum, yağmur nasılsa yağmadı."

Bakmak ve görmek

Edip Cansever aralık bir kapıdan bakarken de eksiği fazlalığıyla nesnelere tam olarak görür, renkleri, biçimleri, duruşlarıyla. Çünkü bakmak ve görmek en önemli eylemlerdir onun için. (Sözgelimi bir tumsak, bir yavru karga, yere düşen bir yaprak, ağır ağır yayılan bir duman parçası -Şapkalarından birinden kopmuş bir kurdele? olabilir- karşı pencerede bir ayna, bir sürahi birbirine karışmış iki tek gözyaşı gibi) dizelelerinde de görüldüğü gibi görülen ve var olan her şey, usta bir fotoğrafçının objektifinden çıkmışçasına okuyucuya sunulur.

"Armalar"dan sonra "Otel Otel" ardından da "Eros Otel" yayımlanır. "Otel" imgesi şairin önemli bir konak-

lama yeridir. İlk şiirlerinden son şiirlerine kadar: "Deniz kıyısında bir otel"dir o. Dünya ve Türk şiirinin yazım biçimindeki yenilikleri ve anadilinin tüm öğelerini sakınmadan, duraksızdan şiirlerinde kullanan Cansever "Eros Otel"ndeki şiirlerde yeniden alışılmış söylem biçimlerini tekrarlar bir yandan da şekil olarak nesnelere yönelir. "Sera Otel" bu tarz çalışmaların öne çıktığı bir kitaptır. Uzun metin aralıklarında zaman zaman özdeyişleri andıran dizelelere rastlanır.

"Bir öğle sonrası. Ortalık ışıklar içinde. Ben hafifçe gülümsemişim,
gelin de. Üç kişi daha eklenmiş bize. Evet, evet, taniyorum
üçünü de. Demek ki sahnede çektiymişiz bu fotoğrafı.

Ev geçmiş! silindikçe, silindikçe bugünle donanırsın.

Ey şimdi! geçmişle süslenirsin sen de.

Ey zaman aralıkları, zaman aralıkları! bilmem ki ne isterdiniz bir gidiş-dönüş biletime."

"Phoenix Otel" Edip Cansever'in: 2 cilt halinde hazırlanmış toplam dokuz yüz sayfalık, Adam Yayınları'nın özenle hazırladığı toplu şiirlerinin özeti şeklindedir bir bakıma. Bu bölümde o süreye kadar kullanılan yazım ve söyleniş biçimleriyle birlikte, şiirlerin kahramanları sahnede yerini alır. Artık Bayan Sara, Metrotel, Hoparlördeki Ses, Tenis Öğretmeni perdesi açılmış tiyatrodan izlenmektedir. Şiirin tiyatrolaştığı ya da tiyatronun şiirleştiği bir ortamdır. Rüya yorumları yapılır, sorular sorulur, felsefe, şiir, şiirin başka sanat dallarıyla ilişkisi konuşulur. Bayan Sara: "En az yapay olan sanat şiirdir." derken, Tenis Öğretmeni: "Sanatların en yücesidir, bence." der. Bayan Sara'nın vazgeçemediği tek sanat dalı müziktir. "yaşamın özü" olduğunu söyler.

Şiir işçiliği

Yazılı ilişkiler. 1983'te Doğan Hızlan: "Edip Cansever'in şiirinin iki ünlü özelliği vardır: Yaşamının tutanağı, belgesi olması bir de şiir işçiliği. Yeni bir öz, yeni bir dize biçimi onda yalnızlık düzeyine varırken, işçilik evrelerinden geçmiştir. Olağanüstünü olağan göstermek için yapılan bir işçiliktir... Şiir üzerine çok düşünmüş, biçiminden içeriğine uzanan çizgide çok emek

harcamış ender şairlerden biridir." der. Mehmet Kaplan ise Cansever'in "Masa da Masaymış ha" şiirinin bütünlük gösterdiğini, ancak sonraki şiirlerinde: "Orijinal olma, tuhaf görünme ve şaşkınlık merakı, şairi yakaladığı gerçek bir duygudan uzaklaştırıyor" ifadesini kullanır. Ahmet Kabaklı da: "1955'ten sonra kendisinin "Akılla oynamak yani" dediği tarzda kapalı, soyut, dengesiz, mecazlarla dolu şiir denemelerine başlıyor. 1963'ten beri ise mecazdan ve kapalı görüntülerden çözümlere maddeci, toplumcu yalın bir şiire doğru gidiyor" diye yazar. (K.: 2)

8 Ağustos 1928'de İstanbul'da doğan Edip Cansever ellisekiz yıllık yaşamı içinde şiirin tüm yükünü üstlenmiş, şiir yazmayı yaşam biçimi olarak seçmiş, şiirle yemiş içmiş ve Türk yazınının önemli yapı taşlarından biri olmuştur. Yaşadığı süre içinde gerek yaşam biçimiyle, gerek her kitabındaki yenilikçi görüntüsüyle olumsuz eleştiriler almış olsa da; hiçbir bakış, hiçbir anlayış onun şiirlerini yok sayamamıştır. Şiirin şiirle güneşlenip, onunla ısınmış ustamızın tüm kitapları yeniden okunduğunda her seferinde farklı tadlara ulaşılabilecektir. 28 Mayıs 1986'da yitirdiğimiz şairimizin son şiirleri yine Adam Yayınları tarafından 1987 yılında "Gün Doğuyor Avcumda" adlı kitapta toplanmıştır. İlk gününden son gününe kadar şiirden binlerce gül fidesi yetiştirmiş, "Elden ele karanfil" kokusunu dağıtmış, ve ölünce de şiirlerini okutan Edip Cansever'in anısına saygıyla... ■

Yararlanılan Kaynaklar

- 1- Edip Cansever (Toplu Şiirler I)
- Edip Cansever (Toplu Şiirler II)
- Adam Yayınları, Beşinci Basım 1995
- 2- 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı- Mabir Ünlü-Ömer Özcan, İnkılâp Kitabevi (1940-1960 dönemi)
- 3- Milliyet Sanat Dergisi, Mustafa Öneş'in yazısı, 6 Mayıs 1977
- 4- Yeni Ufuklar Dergisi Rauf Mutluay'ın yazısı -Tragedyalar, Ocak 1965 Cilt: 13, Sayı: 152
- 5- Yazko Edebiyat, Sennur Sezer'in Cansever'le söyleşi, 18 Nisan 1982, Sayı: 18
- 6- Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi, Memet Fuat, Adam Yayınları
- 7- Yazko Edebiyat, Ramis Dara'nın "Sikinti Avcısı" ozan, 15 Ocak 1982, Sayı: 15
- 8- Yeni Dergi, Mehmet (H.) Doğan, 1970, Sayı: 69

gülgeç yayınları

Kemal Gökhan'ın yeni kitabı.

Zontellektüel Abdullah

"...Zontellektüel Abdullah; Turgut Özal'ın eşine "Hanım şurdan bi kaset at da neşemizi bulalım" dediği günlerde doğdu. Aynı günlerde yasalar delinebilir şeylerdi ve genel olarak ahlak iş gezisindeydi. Televizyonlarda silikon memeli kızlar talk' madan show'manın yollarını arıyorlar, genellikle de buluyorlardı."

Çıktı

gülgeç yayınları

Mustafa Ekmekçi'nin tartışma yaratan yazıları

Domuzuna Yazılar

Domuzuna Yazılar
"...İnsan ağzına gireni değil, ağzından çıkanı bilmeli!"
Aşık Veysel

Domuzuna Yazılar
"...Okudukları bazı kitap ve mecmuaların (Asteriks) tesiri altında kalarak helal ve hoş olmayan yiyecekleri tatma ve tanıma özentisi içine düşerler."
Mehmet Emre

Çıktı

gülgeç yayınları

Ismail Gülgeç'in Hayvanlar dizisi çıktı.

▶ **HAYVANLAR Entellektüel Ayı**
"...Adamın ne olduğunu bilmiyorum. İnsanlar içinde adam olan bir türe daha rastlamadım."
Entellektüel Ayı

▶ **HAYVANLAR Sokak İti**
"...Solcu nedir? Tipini bilen var mı? Ben doğmadan önce mi yaşamışlar? Spielberg onların da dinazorlar gibi filmini çekecek mi?..."
Sokak İti

▶ **HAYVANLAR Peruklu Akbaba**
"...Peruklu Akbaba kimdir, nereye gidiyordu? Onun gidicek yeri yoktur..."
Başbakanıye Peruklu Akbaba
Deniz Som

gülgeç yayınları

Ismail Gülgeç'in İnsanlar dizisi çıktı.

▶ **İNSANLAR ve Kadınlar**
"...Adem ile Havva cennetten kovulunca akılları başlarından gitmiş. Adem'inki bir müddet sonra dönmüş Havva'nın ki bir daha dönmemiş."
Yalçın Pekşen

▶ **İNSANLAR yani Erkekler**
"...O şişko göbekte hiç komplekse kapılmadan dolaşabilmek... Aman... Aman... bırakalım farklı kalsınlar."
Duygu Asena

▶ **İNSANLAR "İnsanlık Hatırası"**
"...Cehennemde kadar, pardon yarattığınız dünyaya kadar yolunuz var."
İsmail Gülgeç

